

KOTRYNOS JOGAILAITĖS KRAIČIO APRAŠAS – XVI a. DVARO BUITIES DOKUMENTAS

Dr. RŪTA JANONIENĖ

Vilniaus dailės akademija, Maironio 6, LT-01124 Vilnius
El. paštas ruta.janoniene@vda.lt

Rūta Janonienė (g. 1960 m.) 1978 – 1983 m. Lietuvos valstybiname dailės institute studijavo dailės istoriją ir teoriją. 1983 – 1989 m. dirbo moksline bendradarbe Lietuvos dailės muziejuje, 1989 – 1990 m. – Istorijos instituto Meno istorijos skyriuje, 1990 – 1994 m. – Kultūros ir meno institute. Nuo 1993 m. dirba Vilniaus dailės akademijoje. Nuo 1994 m. – VDA Dailėtyros instituto direktorė. 1994 m. apgynė daktaro disertaciją tema „Jono Rustemo ir jo mokinų veikla XIX a. I pusėje“. Parašė monografijas „Jonas Rustemas“ (Vilnius, 1999), „Kazimieras Jelskis“ (Vilnius, 2003), paskelbė nemažai straipsnių Lietuvos ir užsienio periodinėje menotyros spaudoje, straipsnių rinkiniuose, dalyvausi mokslinėse konferencijose Lietuvoje ir užsienyje. Pagrindinės mokslinių tyrinėjimų sritys: XIX a. Lietuvos dailės istorija, bernardinų meninių palikimas Lietuvoje, Vilniaus piliai ikonografija.

1562 m. spalio 4 d. Vilniuje jauniausioji Žygimanto Augusto sesuo Kotryna (1526 – 1583) susituokė su Suomijos kunigaikščiu Jonu III Vaza¹. Išvykdama iš Vilniaus jį išsivežė nemažą kraitį, kurio didelę dalį sudarė brangūs juvelyriniai dirbiniai, papuošalai, vertingi indai, drabužiai. Vykdama į protestantišką šalį uolai katalikų tikėjimą išpažistanti valdovė gabenosি ir visų būtiniausią liturginių reikmenų komplektą. Deja, iš šių daiktų, kaip ir iš visų Kotrynos turtų, iki mūsų dienų beveik nieko neišliko – dalis brangenybių ir kitų vertingų daiktų buvo išgrobstyta, kai patekusi į Švedijos karaliaus nemalonę Kotryna su vyru keletą metų praleido kalėjime, kita dalis žuvo vėlesnių gaisrų metu. Šiuo metu Upsalos katedros lobyne saugoma vos keletas dirbinių, siejamų su Kotrynos Jogailaitės vardu². Todėl išlikęs Kotrynos Jogailaitės iš Vilniaus į Suomiją išsivežtų daiktų sąrašas suteikia vertingų žinių apie Lietuvos ir Lenkijos valdovų dvaro turtus, buitį, papročius. Tiesa, šis dabar Krokuvos Čartoriskių bibliotekos Rankraščių skyriuje saugomas dokumentas – tai 1819 m. Luko Golembiovskio³ į nedidelę knygutę kaligrafiškai perrašyta senesnio dokumento kopija. Dokumento originalas, kaip teigiama rankraščio pradžjoje, buvo Čartoriskių Pulavų rezidencijos „Sibiliés šventyklos“ rinkiniuose. Ar originalas išliko iki mūsų dienų ir kur jis šiuo metu saugomas – nežinoma. Vis dėlto nėra pagrindo abejoti rankraščio autentiškumu. Idomu, kad vieno iš sąraše minimų juvelyrinių dirbinių – pakabuko su C raide ir brangakmeniais – aprašymas labai primena šiuo metu Upsaloje saugomą papuošalą, 1833 m. surastą Kotrynos Jogailaitės karste. Pirmuosiuose Čartoriskių bibliotekos dokumento puslapiuose paminėti asmenys, dalyvavę 1562 m. sudarant kraičio aprašą. Tai kun. Petras Myškovskis, Krokuvos dekanas, Gniezno klebonas, Karūnos vyriausiasis sekretorius⁴; kun. Stanislovas Karnkovskis, Lenčycos kustodas, Krokuvos kanauninkas, Jo Didenybės karaliaus referendorius⁵; ponas Jonas Kostka iš Eilemberko, Gdansko kaštelionas, Prūsus žemės paiždininkis⁶; ponas Stanislovas Vlošekas, Žiežmarių seniūnas⁷, Jo Didenybės karaliaus rūmų paiždininkis Lietuvos kunigaikštystėje; ponas Hansas Flaminus, ponas Henrikas Klansas, ponas Hansas Šotas –

Jo Didenybės Suomijos kunigaikščio valdiniai; taip pat dalyvavo Jonas Konieckis, Jos Didenybės karalaitės dvariškis⁸. Minima, kad sudarant sąrašą ir išvertinant dirbinius dalyvavo amatininkai – auksakaliai, prabuotojai, siuvinėtojai ir kt. Tikintis, kad dokumentas gali būti įdomus ne tik istorikams, toliau pateikiamas šio sąrašo vertimas į lietuvių kalbą⁹.

Kotryna Jagiellonka.

Anno Domini 1562, Die Octava Octobri¹⁰. Jos karališkosios didenybės Kotrynos, Suomijos kunigaikštienei, išvykimas pirmiau nurodytais metais ir dieną iš Vilniaus į Suomiją, su visais toliau surašytais daiktais, duotais Jo Didenybės karaliaus¹¹.

< ... >

Antkaklės¹² su akmenimis: 1) auksinė antkaklė su penkiais smaragdais ir šešiomis poromis dideliu apvaliu rytiškų perlų bei kryžiaus formos pakabuku su penkiais smaragdais ir vienu dideliu kabančiu perlų (išvertinta 6400

taleriu); 2) antkaklė su trimis deimantinėmis plokštelėmis, dviem rubinais ir 26 poromis didelių apvalių rytietiškų perlų; prie jos pakabukas su didele deimantine plokštele apačioje ir rubinu viršuje bei po jais pakabintu dideliu perlū (ivertinta 16 800 taleriu); 3) antkaklė su 3 smaragdais ir 2 perlais, o tarp jų – 6 perlinės rožės, kiekvienoje rožėje po 4 perlus; prie jos – trikampis pakabukas, kurio apačioje yra deimantinė plokštelė, virš jos – rubinas ir smaragdas, ir prikabintas didelis perlas (ivertinta 4600 taleriu); 4) antkaklė, puošta keturiomis deimantinėmis plokštelėmis, trimis rubinų plokštelėmis bei šešiomis poromis mažesniu perlų; prie jos pakabukas: apačioje – rubino plokštelė, viršuje – deimantinė plokštelė, žemiau prikabintas perlas (ivertinta 4720 taleriu); 5) antkaklė, puošta keturiais rubinais ir trimis smaragdais bei aštuoniomis poromis perlų; prie jos pakabukas, kurio viduryje – pailgas smaragdas, aplink – 3 smaragdai, žemiau prikabinta deimantinė plokštelė ir perlas (ivertinta 3700 taleriu); 6) antkaklė, kurios centre yra deimantinė plokštelė, abipus jos – 2 rubinai ir 2 iš viršaus šlifuoti deimantai, taip pat 4 rožės su 4 perlais kiekvienoje; prie jos pakabukas, kurio centre – rubinas, aplinkui – 3 deimantai, šlifuoti trimis briaunomis, ir prikabintas perlas (ivertinta 3200 taleriu); 7) antkaklė, puošta trimis deimantinėmis ir dviem rubinų plokštelėmis bei 4 poromis perlų; prie jos pakabukas su rubino plokštele, 4 aplinkui ją pritvirtintais deimantais ir apačioje prikabintu perlū (ivertinta 1800 taleriu); 8) antkaklė, puošta trimis deimantinėmis rožėmis, dviem rubininėmis rožėmis ir šešiomis poromis perlų; prie jos pakabukas su deimantine rože, smaragdine plokštele viršuje, dviem rubininėm plokštelėm apačioje ir prikabintu perlū (ivertinta 2000 taleriu); 9) antkaklė su tribriauniu deimantu, dviem rubinais, dviem iš viršaus šlifuotais deimantais ir šešiomis poromis pailgū perlų; prie jos pakabukas, kurio centre – tribriaunis deimantas, aplinkui – 3 deimantai ir kabantis perlas (ivertinta 1740 taleriu); 10) antkaklė su deimantine plokštele centre, aplinkui – 4 rubinai, 2 smaragdai, 8 poros perlų; prie jos pakabukas su smaragdu centre, aplink – 3 deimantinės plokštelės, rubininė plokštelė ir kabantis perlas; 11) antkaklė, puošta septyniais juvelyriniais elementais, kurių kiekviename po dvi deimantines plokšteles, ir šešiais elementais su dviem perlais kiekviename; prie jos pakabukas, kuriame yra didelė deimantais puošta raidė C, virš jos – karūna iš rubinų, apačioje – kabantis perlas (ivertinta 800 taleriu)¹³; 12) antkaklė su 10 rubinų, tarp jų – 18 perlų ant auksinės vielos (ivertinta 1500 taleriu); 13) antkaklė, puošta aštuonais rubinais ir septyniais safyrais, o aplink kiekvieną akmenį po keturis perlus ant vielos; prie jos pakabukas, kuriame didelė safyro plokštelė, viršuje – rubinas, aplinkui – 5 perlai (ivertinta 926 taleriais); 14) antkaklė arba auksinis žiedas, ant jo trys rubinai ir trys safyro plokštelės, aplink kiekvieną akmenį – 8 perlai ant vielos (ivertinta 1000 taleriu); 15) antkaklė be akmenų, vien tik su feretais¹⁴, puoštais įvairiomis emalėmis bei 18 elementų iš supintų grandinelių (ivertinta 10 raudonųjų auksinų, o tai sudaro 15,25 talerio); 16) antkaklė taip pat be akmenų, puošta įvairiomis emalėmis bei 19 auksinių

elementų (ivertinta 13 ½ raudonųjų auksinų, t. y. 21,9 talerio); 17) antkaklė, puošta įvairiomis emalėmis bei šešiais didesnais juvelyriniais dirbiniais, kurių kiekviename po perlą, ir penkiais mažesnais, be perlų (ivertinta 33 ½ raudonųjų auksinų, t. y. 41,26 talerio, o perlai ivertinti 40 taleriu).

Pakabukai¹⁵ be antkaklių: 1) auksinis kryžius, puoštas deimantais (10 elementų iš deimantų) ir trimis kabaničiais perlais (ivertintas 900 taleriu); 2) mažesnis auksinis kryžius, puoštas 7 deimantinėmis plokštelėmis ir kabaničiu perlū (ivertintas 1000 taleriu); 3) mazgo formos pakabukas, jo centre – aštrus rubinas, aplinkui – 3 safyro plokštelės, ketvirtas safyras apvalus, kabo su perlais, o šalia jo dar du rubinai su perlais ir du dideli perlai viršuje (ivertintas 580 taleriu); 4) pakabukas su pailga plokštele iš safyro bei kabaničiu perlū (ivertintas 300 taleriu); 5) vėrinys (*noszenie*) su safyro plokštele ir kabaničiu perlū (ivertinta 30 taleriu); 6) kryželis, kurio centre smaragdas, aplinkui jį trys rubininės plokštelės, o po jomis – ketvirta, deimantinė, plokštelė ir kabantis perlas (ivertintas 300 taleriu); 7) trikampis pakabukas, kurio viršuje – deimantinė plokštelė, priekyje – rubininė plokštelė, o smaragdas ir perlas kabantys (ivertintas 400 taleriu); 8) pakabukas-medalionas, tame šešios deimantinės plokštelės, 5 rubinai, rubininė rožytė, du deimantiniai elementai ir trečias tribriaunis šlifuotas deimančiukas (ivertintas 400 taleriu); 9) kitas medalionas, tame 2 rubininės plokštelės, deimantinė plokštelė ir 4 perlai (ivertintas 220 taleriu); 10) auksinis kryželis, ant jo keturios deimantinės lelijos, o ketvirta [leliaj], su deimančiu viduryje, kabanti (ivertintas 250 taleriu); 11) karūnos formos pakabukas iš rubinų, deimantų ir perlų, o apačioje – smaragdinė plokštelė (ivertintas 350 taleriu); 12) auksinis kryželis, puoštas plonomis emalėmis, jo centre – rubino plokštelė ir keturios deimantinės plokštelės aplinkui (ivertintas 500 taleriu).

Vainikėliai ir nuometai: vainikėlis¹⁶ iš perlų, kurio priekyje aplink smaragdą du rubinai, du deimantiniai elementai ir dvi smaragdo plokštelės (ivertintas 6000 taleriu); nuometas¹⁷ iš keturių perlinių tinklelių, kuriuose yra 40 deimantinių plokštelių ir 40 rubininių plokštelių auksiniuose apsoduose bei daugybė didelių, išstabiau, apvalių perlų (ivertintas 2400 taleriu).

Apyrankės¹⁸: 1) pora apyrankių su septyniomis trikampėmis deimantinėmis plokštelėmis, penkiais rubinais ir 12 didelių apvalių perlų (ivertintos 400 taleriu); 2) kita pora apyrankių, kiekvienoje jų yra po 4 poras rubinų grūdelių ir po 4 poras perlų (ivertintos 300 taleriu); 3) trečia pora apyrankių su rubinais, penkiais deimantais ir dideliais perlais. Su šiomis apyrankėmis Chelmickis Jo Didenybė karalių pakeliui pavijo ir atidavė (jos nebuvo ivertintos, bet kainuotų apie 600 taleriu).

Grandinėlės¹⁹ su akmenimis: 1) grandinėlė su įvairiais emaliais, joje 12 „kaladėlių“, kurių kiekvienoje po 2 perlus (ivertinta 600 taleriu); 2) grandinėlė su įvairiais emaliais, joje 5 obuoliukai, kuriuose yra po 2 deimantines plokšteles, ir 5 obuoliukai, kurių kiekviename yra po 2

K
rubinu
(iverti
emalia
po 5
deima
1100 1
Di
įvairia
keturi
rožėm
perlā
taleriu
emalia
bei 18
Be
ant k
kiekv
deima
rubin
kiekv
deima
plokš
po dei
feretū
perlus
mažes
(iverti

Kotrynos Jogailaitės pakabukas (1546 m.), saugomas Upsalos katedros lobyne (aversas ir reversas). Iš kn.: Wawel 1000 – 2000. Wystawa Jubileuszowa. Kultura artystyczna dworu królewskiego i Katedry, t. 3, Kraków, 2000, il. 100 – 101.

rubinus, bei 20 grandžių, kurių kiekvienoje po 2 perlus (ivertinta 400 taleriu); 3) grandinėlė su juodu ir baltu emaliais, joje 5 juvelyriniai elementai, kurių kiekviename po 5 perliukus, prie jos prikabintas kryželis su 7 deimančiukais, po juo prikabintas pailgas perlas (ivertinta 1100 taleriu).

Diržai su akmenimis: 1) auksinis diržas, puoštas įvairiais emaliais ir trimis didelėmis rubinų plokštelių, keturiomis didelėmis safyrų plokštelių bei septyniomis rožėmis; kiekvienoje rožėje yra po vieną didelį apvalų perlą ir aplinkui jį šeši mažesni perlai (ivertintas 1700 taleriu); 2) antras auksinis diržas, puoštas įvairiais emaliais ir devyniais aštriais deimantais, devyniais rubiniais bei 18 porų nemažų apvalių perlų (ivertintas 1560 taleriu).

Beretės su akmenimis: 1) raudona aksominė beretė, ant kurios yra 4 dideli trikampiai feretai, kurių kiekvieno centre yra vienas iš viršaus šlifuotas deimantas, viršuje – vienas rubinas, apačioje – po dvi rubinų plokštėles; 4 dideli apvalūs feretai, kurių kiekvieno centre yra rubino plokštėlė, viršuje deimantinis elementas, o aplink – po tris deimantines plokštėles; 8 mažesni feretai, kurių kiekviename yra po deimantinę ir rubininę plokštęlę; tarp šių didesnių feretų yra 8 dar mažesni, kurių kiekviename yra po 4 perlus; taip pat yra 36 rožytių formos feretai ir 48 mažesni feretai su trim smulkiais perlais kiekvienas (ivertinta 3000 taleriu); 2) juoda aksominė beretė, ant

kurios yra 4 plokštelių formos feretai, kiekvienos plokštelių centre yra smaragdinė plokštėlė, aplinkui – dvi rubininės ir dvi deimantinės; ant tos pačios beretės yra šešios smaragdinės ir trys rubininės plokštelių, 18 nedidelių feretų, kurių kiekviename yra po 2 apvalius perlus; dar yra 24 smulkūs feretai, kiekviename iš jų yra po 3 perliukus (ivertinta 1600 taleriu); 3) ruda aksominė beretė, ant kurios yra 4 didesni feretai, kiekviename iš jų yra po vieną deimantinę ir dvi rubinines plokštėles; 8 mažesni feretai, kiekvienas su rubinine ir deimantine plokštèle, 8 rožės formos feretai, kiekvienas su šešiais apvaliais perlais; tarp šių didesnių yra nemažai tankiai sudėtų mažesnių feretų su trimis perliukais (ivertinta 1300 taleriu); 4) juoda aksominė vasarinė kepuraitė su auksiniu apvadu, ant kurio yra 9 safyrai, 8 rubinai, 16 didelių apvalių perlų (ivertinta 1100 taleriu); 5) sabalas su akmenimis: juodas sabalas susiūtas iš dviejų, jo galva ir keturios kojų letenėlės auksinės, puoštos brangiaisiais akmenimis; ant jo galvos yra 8 rubinai, 8 rubininės plokštelių, akys iš dviejų rubinų, galvos viršuje yra pailgas smaragdas, keturi aštrūs deimantai bei 22 deimantinės plokštelių; žiede, kuris kabo iš sabalo nasrų, yra įverta auksinė grandinėlė; ant kiekvienos letenos yra po rubiną (ivertintas 1400 taleriu).

Grandinėlės be akmenų: 1) vienuoliaka auksinių grandinelių, puoštų įvairiais emaliais (ivertintos 405 raudonaisiais auksinais, t. y. 638,6 talerio); 2) septynios

grandinėlės be emalių, prie vienos iš jų yra Jo Didenybės karaliaus veidas²⁰, prie kitos – Jo karališkosios didenybės senelės, Milano kunigaikštienės Izabelės Aragonietės veidas²¹, prie trečios – Jo Didenybės karaliaus senelio Džan Galeazo Sforcos veidas²² (įvertintos 585 raudonaisiais auksiniais, t. y. 921,27 talerio); 3) grandinėlė su perliniu zuikučiu (įvertinta 150 taleriu); 4) grandinėlė, kurios šonuose yra perlai, o viduryje – auksiniai obuoliukai (įvertinta 1320 taleriu); 5) penkios auksinės grandinėlės su įvairiais emaliais (įvertintos 142 raudonaisiais auksiniais, t. y. 223,25 talerio); 6) trys mažos grandinėlės su įvairiais emaliais ir perlais bei granatais (įvertintos 21 raudonuoju auksinu, t. y. 33,3 talerio).

Apyrankės be akmenų: viena apyrankė žiedų ir žiedelių formos, kita – susidedanti iš plokštelių, abiejų yra po septynias poras (įvertintos 137 raudonaisiais auksiniais, t. y. 215,29 talerio).

Auksinai diržai be akmenų: 1) penki auksinai diržai iš grandinelių, kai kurie puošti emaliais (įvertinti 561 ½ raudonujų auksinų, t. y. 799,23 talerio); 2) auksinis virvės formas diržas su mazgais, puoštas perlais (perlai įvertinti 200 taleriu, o auksas – 245 raudonaisiais auksiniais, t. y. 587,2 talerio); 3) auksinio audinio diržas, ant kurio yra 26 dideli auksinai feretai (įvertintas 85 raudonaisiais auksiniais, t. y. 133,31 talerio); 4) auksinio audinio diržas su raudonais nériniais, ant kurio yra 16 auksinių feretų (įvertintas 16 raudonujų auksinų, t. y. 50 taleriu).

Beretės, puoštos feretais, be akmenų: 1) raudono aksomo beretė su 24 rožės formos auksiniais feretais, ant kiekvienos „rožės“ – po keturis perlus (įvertinta 360 taleriu); 2) žalio aksomo beretė, puošta 39 feretais ir 39 pontalais²³ (įvertinta 60 taleriu); 3) juoda beretė, ant kurios yra 27 neaukšti auksinai feretai, o tarp jų – 45 įvairiai emaliais puošti pontalai (įvertinta 54 taleriai); 4) juoda beretė, ant kurios yra 30 sferos formos feretų, puoštų įvairiai emaliais, o tarp jų – auksine grandinėle išspintas rožės formos ornamentas (įvertinta 150 taleriu); 5) juodo aksomo beretė su 36 ispaniškais feretais, puoštais įvairiai emaliais (įvertinta 120 taleriu); 6) juodo aksomo beretė su 20 plačių ispaniškų feretu, puoštų įvairiai emaliais, tarp jų – grandinėlė su juodu emaliu, susukta dviem eilėmis plokščiais apskritimais (įvertinta 40 taleriu); 7) raudono aksomo beretė, ant kurios yra 100 didesnių ir mažesnių feretų (įvertinta 40 taleriu); 8) rudo nekirpto aksomo beretė, ant kurios yra 60 auksinių kaukolės formos išgaubtų feretų be emalių (įvertinta 70 taleriu); 9) rudo lygaus aksomo beretė, ant kurios yra 12 didesnių feretų, puoštų įvairiai emaliais, 36 mažesni feretai ir 48 dar mažesni feretai su baltu emaliu (įvertinta 50 taleriu); 10) balto aksomo beretė, ant kurios yra 50 apvalių feretų, puoštų raudonu emaliu, beretės kraštas apvedžiotas auksine grandinėle (įvertinta 60 taleriu); 11) juodo aksomo beretė su 42 auksiniais feretais be emalių (įvertinta 50 taleriu); 12) juodo aksomo beretė, ant kurios yra 36 feretai, o tarp jų – 56 pontalai (įvertinta 80 taleriu); 13) perlais ir auksu siuvinėta beretė (įvertinta 100 raudonujų auksinų, t. y. 156,19 talerio).

Liemenėlės²⁴ su feretais: juodo aksomo liemenėlė, vietoj siuvinėjimo apvedžiota auksinėmis grandinėlėmis, puošta 53 ispaniškais feretais (įvertinta 270 taleriu); antra juodo aksomo liemenėlė, ant jos 19 nemažų apskritų plokščių feretu, puoštų baltais ir raudonais emaliais.

Perlų surašymas: didelių apvalių perlų vėrinys (įvertintas 1000 taleriu); apvalių perlų antkaklė (įvertinta 985 taleriais); perlai ant raudono aksominio apatinio apdaro (įvertinti 2100 taleriu); perlai ant apatinio apdaro iš raudono, langeliais raštuoto taleto su auksu (įvertinti 1348 taleriais); perlai ant raudono aksomo azukos (įvertinti 1130 taleriu); perlai ant raudono aksomo azukos, pamuštos sabalų kailiais (įvertinti 770 taleriu).

Perliniai antkakčiai (vainikėliai) be brangakmenių: pirmas antkaktis (įvertintas 405 taleriais); antras nemažas antkaktis iš 13 perlų eilių, kiekviena eilė yra trišonė, jose yra po 21 perlą, o tarp eilių yra 27 auksinai feretai, puošti juodais emaliais (įvertintas 1909 taleriai); penki perliniai antkakčiai iš įvairių perlų (įvertinti 235 taleriais); aštuntas antkaktis iš didelių perlų (įvertintas 220 taleriu); devintas antkaktis su iš perlų išdėliotu raštu, primenančiu medelius, o tarp jų yra 43 dideli perlai (įvertintas 166 taleriais); dešimtas antkaktis iš raudono aksomo su nemažais perlais, tarp kurių yra smulkūs auksinai feretai, perpinti smulkia auksine grandinėle (įvertinta 80 taleriu); vienuoliktas antkaktis, ant kurio perlai sudėlioti rožių forma (įvertintas 25 taleriais).

Perlinės kepurėlės: pirma kepurėlė iš didelių perlų (įvertinta 335 taleriais); antra kepurėlė (įvertinta 130 taleriu); trečia kepurėlė (įvertinta 200 taleriu); ketvirta kepurėlė (įvertinta 160 taleriu); penkta kepurėlė (įvertinta 100 taleriu); šešta kepurėlė (įvertinta 96 taleriais); septinta kepurėlė (įvertinta 60 taleriu); aštunta kepurėlė su perlais (įvertinta 74 taleriais); devinta perlų kepurėlė su raudonu šilklu (įvertinta 282 taleriais, antkaktis prie šios kepurėlės juodo aksomo, su perliniais ereliais, atskirai įvertintas 200 taleriu); dešimta kepurėlė auksinė, su perlais (įvertinta 260 taleriu); vienuolikta kepurėlė iš auksinės taftos su auksu ir perlais, o prie jos yra du antkakčiai iš perlų ir aukso (įvertinta 110 taleriu); dvylıkta kepurėlė iš auksinės taftos, puošta auksu ir perlais, su dviem antkakčiais (įvertinta 150 taleriu); trylikta kepurėlė iš taftos, puošta auksu ir perlais, su dviem antkakčiais (įvertinta 40 taleriu).

Perliniai marškiniai²⁵: marškiniai, puošti auksu, juodu šilklu ir perlais (įvertinti 200 taleriu); marškiniai, puošti auksu ir dideliais bei mažais perlais (įvertinti 250 taleriu); baltos drobės marškiniai, puošti perlais su auksu (įvertinti 162 taleriais); baltos drobės marškiniai, puošti perlais su auksu (įvertinti 150 taleriu); auksu atausti marškiniai, puošti perlais (įvertinti 80 taleriu); baltos drobės marškiniai, puošti perlais (įvertinti 120 taleriu); marškiniai, ant kurių yra perlinės rožės (įvertinti 110 taleriu); marškiniai, kurių apykaklė ir priekis dengti perlais (įvertinti 60 taleriu); marškiniai su auksu ir perlais (įvertinti 30 taleriu).

Vin
taleriu
Try
plaku
taleria
krezo
(ivert
(ivert
Fer
spalvo
prancū
rudo r
feretai
(262 t
talet
pavida
(315 t
pontal
taleriu
su auk
iš rudo
rankov
raštu
apdar
pleiš
(ponta
iškilia
feretai
taleriu
Bend
muštin

Si
Reiki
kiekvi
po 12
vertin
baltas
už gri

Pin
taurė
paauk
karalia
tik ma
tauriu
vengri
dvigub
pačios
taurė
paauk

Ta
Diden
Verkiu
taurė
Diden

Joz
vieton
vonel
neauk

Viršutinė liemenė iš auksos vielos (įvertinta 100 taleriu).

Trys perlų vainikai (įvertinti 337 taleriais); auksiniai plaukų tinkleliai²⁶ su nemažais perlais (įvertinti 354 taleriais); austas auksinis diržas (įvertintas 40 taleriu); krezo²⁷ krūtinei, puoštos auksu ir 13 porų perlų (įvertintos 70 taleriu); du sidabriniai austi diržai (įvertinti 50 taleriu).

Feretai ant drabužių ir juo vertė²⁸: 70 feretų ant kūno spalvos arba raudono taleto apdaro (120 taleriu); 108 prancūziški feretai ir 106 apvalūs pailgi pontalai ant rudo raštuoto taleto apdaro (328 taleriai); 49 ispaniški feretai ant apdaro iš juodo nerašuoto taleto su auksu (262 taleriai); 128 feretai ant apdaro iš lygaus balto taleto su sidabru (328 taleriai); 66 apvalūs sferos pavidalo feretai ant balto sidabrinio brokato apdaro (315 taleriu); 72 auksiniai feretai ir 146 poros pailgų pontalų ant raudono (karmazino) aksomo apdaro (450 taleriu); 74 ispaniški feretai ant apdaro iš juodo aksomo su auksu (316 taleriu); 280 feretų ant rankovių apdaro iš rudo aksomo (147 taleriai); 218 auksinių feretų ant rankovių apdaro iš juodo aksomo, raštuoto karpio žvynų raštu (312 taleriai); 184 auksiniai feretai ant rankovių apdaro iš juodo aksomo, raštuoto trikampiai ar pleištais (285 taleriai); 194 trikampiai ir apvalūs (pontališki) feretai ant apdaro iš juodo aksomo, raštuoto iškilias kvadratėliais (203 taleriai); 198 ragelių formos feretai ant ispaniško tipo juodo aksomo drabužio (160 taleriu); 76 feretai ant balto atlaso apdaro (126 taleriai). Bendra visų brangenybių vertė sudaro 107 136 muštinius talerius.

Sidabro aprašmas ir jo svoris Krokuvos svarsčiai.

Reikia žinoti, kad vertinant ištisai paaauksuotą sidabrą kiekviena Krokuvos grivina taleriais buvo vertinama po 12 ½. Vietomis paaauksuotas sidabras buvo vertinamas atitinkamai po 10 ½ talerio už griviną, baltas, nepaaauksuotas sidabras vertintas po 8 talerius už griviną²⁹.

Pirmiausia – paaauksuotos Jos Didenybės karalaitės taurės: 12 didesnių Niurnbergo meistrų darbo paaauksuotų taurių su dangteliais, puoštų Jo Didenybės karaliaus³⁰ herbais; 12 paaauksuotų, tokio paties darbo, tik mažesnių taurių; 10 įvairių Niurnbergo meistrų darbo taurių ir 2 vengriškos taurės; 10 įvairaus dydžio vengriškų taurių su dangteliais, puoštų baltomis gėlėmis; dviguba taurė su figūromis bei veidais ir dar dvi tokios pačios, tik mažesnės, taurės; vengriška figūromis puošta taurė su dangteliu; vengriška taurė, puošta veidais; du paaauksuoti flakonai.

Taurės, dovanotos Jos Didenybei pakeliui, Jo Didenybės karaliaus akivaizdoje: pirmosios nakvynės Verkiuose metu Vilniaus vyskupo³¹ padovanota dviguba taurė, visa paaauksuota; Riešėje pusryčiu metu Jo Didenybės Prūsijos kunigaikščio³² dovanotos dvi taurės.

Jos didenybės karalaitės stalo sidabras: sidabrinis, vietomis paaauksuotas butelis; vietomis paaauksuota vonelė lėkštėms; 10 didelių neauksuotų dubenų, 6 neauksuoti pusdubeniai; 6 mažesni neauksuoti

pusdubeniai; dar mažesni pusdubeniai; 6 neauksuoti dubenėliai; 5 paaauksuotos lėkštės; 24 Baltos sidabrinės lėkštės su paaauksuotais karališkais herbais; 25 Balti sidabriniai šaukštai; du paaauksuoti šaukštai ir tokios pačios šakutės; didesnės šakutės; keturkampis pusės gorčiaus talpos flakonas; vietomis paaauksuotas dubuo; vietomis paaauksuotas ąsotėlis; du vienodi sidabriniai bokalai³³; vietomis paaauksuota druskinė; vienas auksinis šaukštas ir auksinės šakutės³⁴.

Podėlio sidabras: baltas sidabrinis dubuo; baltas ąsotis; vietomis paaauksuota rašalinė; baltas sidabrinis katiliukas; vienas paaauksuotas puodelis; maža taurė su dangčiu; balta taurė su dangčiu; dvi Baltos sidabrinės keturbriaunės žvakidės; sidabrinis, vietomis paaauksuotas veidrodis; baltas sidabrinis bokaliukas (*konewka*); balta apvali sidabrinė žvakidė.

Pirties sidabras: du gilūs Balti sidabriniai dubenys; baltas sidabrinis indas vandeniu.

Bažnytinis sidabras: auksuota mišių taurė su patena; paaauksuotos ampulės; paaauksuotas pacifikalas; sidabrinis indelis šventintam vandeniu; vietomis paaauksuotas varpelis; sidabrinė, vietomis paaauksuota šlakstytuvo rankena; sidabrinis, vietomis paaauksuotas indas komunikantams; dvi sidabrinės žvakidės; raudonu aksomu įrištas mišolas su auksuoto sidabro apkaustais kampuose ir viduryje bei auksuoto sidabro sagtimis.

Jos Didenybės Lenkijos karalaitės ir Suomijos kunigaikštienės Kotrynos drabužių sąrašas.

Apatiniai apdarai³⁵, pirmiausia – iš auksu ataustu audiniu³⁶: 1) auksinio atlembaso³⁷ ir raudono aksomo drabužis su sidabrinėmis pašiauštomis gėlėmis, rankovės viršuje išpūstos; 2) auksu atausto atlembaso ir rudo aksomo drabužis, prie jo dvejos rankovės; 3) lygaus raštuoto auksinio brokato ir rudo šilko vokiško tipo drabužis; 4) vokiško tipo apdaras iš lygaus auksinio brokato ir geltono šilko, su didele iškirpte ir plačiomis, su didelėmis prakarpomis rankovėmis; 5) lygaus auksinio brokato bei rudo šilko apdaras didele iškirpte, kurio rankovės su prakarpomis, pintos tinkleliu iš auksinių siūlų.

Apdarai iš taleto³⁸: 1) kūno spalvos arba raudono, langeliais raštuoto taleto drabužis su plačia perline juosta apačioje; tokios pačios perlinės juostos puošia juosmenį ir rankovės, t. y. ant kiekvienos rankovės yra po tris plačias perlinės juostas, tarp jų išilgai įkomponuota 70 apvalių prancūziškų feretų, prie šio drabužio yra plonos drobės maišas; 2) rudo raštuoto taleto apdaras su didele iškirpte, dviem poromis rankovėmis – vienos rankovės be prakarpų ir feretų, kitos – su rožės formos prakarpomis, ant jų yra 108 prancūziški feretai, puošti baltais ir rudaais emaliais; tarp jų dar yra 106 pailgi cilindriniai pontalai; 3) apdaras su didele iškirpte iš juodo nerašuoto taleto su auksu, prie jo yra rankovės su tankiomis prakarpomis, tarpai tarp prakarpų puošti 49 ispaniško tipo feretais; 4) apdaras iš lygaus balto taleto su sidabru, prie jo yra rankovės su rožės formos prakarpomis, ant rankovėj yra 128 feretai: apskriti puošti rudaais ir žaliais emaliais, o trikampiai – rudaais, baltais, raudonais ir žaliais emaliais;

5) apdaras iš balto sidabrinio brokato, aptrauktas juodu, raštasis prakarpantu aksomu; rankovės su smulkiomis prakarpomis, ant jų yra 66 apvalūs, sferos pavidalo feretai; 6) vokiško tipo apdaras su didele iškirpte iš balto sidabru atausto audinio su pašiauštais raštais; 7) raudono lygaus neraštuoto taleto apdaras, nuo kurio nuardytin perliniai apvadai ir feretai; rankovės be feretu, su prakarpomis.

Apdarai iš tabino³⁹: 1) apdaras su didele iškirpte iš rudo tabino su auksiniais raštais, ant jo yra 10 apvadų iš rudai auksinės medžiagos su iškiliais sidabro raštais, juosmuo ir rankovės išilgai apsiūtos tokios pačios medžiagos apvadais; 2) apdaras su didele iškirpte iš raudono tabino su auksiniais raštais, klostės išilgai apsiūtos apvadais iš auksinių gijų ir žydro šilko; 3) apdaras su didele iškirpte iš juodo tabino su trimis apvadais iš auksu atausto atlembaso.

Aksominiai apdarai: 1) apdaras su didele iškirpte iš raudono (karmazino⁴⁰) aksomo, su trimis perliniais apvadais apačioje; prie kiekvieno apvado yra auksiniai nériniai; drabužio liemenėlė apvedžiota tokiu pačiu apvadu, ant rankovių yra po tris tokius pačius išilginius apvadus, o tarp apvadų – 72 prancūziško tipo apvalūs feretai, puošti baltais ir rudaismi emaliais. Pailgų pontalu, puoštų tokiais pačiais emaliais, yra 146 poros. Tam drabužiu yra plonos drobės maišas; 2) apdaras su didele iškirpte iš juodo aksomo su auksu, raštuoto smulkiai langeliais; rankovės su prakarpomis, ant jų yra 74 ispaniško tipo feretai; 3) apdaras su didele iškirpte iš rudo nekirpto aksomo, jo rankovės su prakarpomis, ant jų yra 280 iškilių išgaubtų kaukolės formos feretu be emalių; 4) apdaras su didele iškirpte iš juodo nekirpto aksomo, raštuoto karpio žvynų raštu; rankovės su smulkiomis prakarpomis, ant jų yra 218 feretų, puoštų baltais ir juodais emaliais; 5) apdaras su didele iškirpte iš juodo aksomo, raštuoto trikampiai arba pleištais; ant rankovių yra 184 apvalūs feretai be emalių; 6) apdaras su didele iškirpte iš juodo aksomo, raštuoto iškiliais kvadratėliais; rankovės su smulkiomis prakarpomis, ant jų yra 104 trikampiai feretai, puoštų juodu emaliu, o tarp jų – 90 apvalių feretų; 7) iki kaklo uždaras ispaniško tipo apdaras iš juodo aksomo, rankovės viršuje išpūstos, ant juosmens ir ant rankovių yra 198 ragelio formos feretai; 8) apdaras su didele iškirpte iš pilko aksomo su auksu, raštuoto smulkiai langeliais, be feretu; 9) rudo lygaus aksomo apdaras, apačioje puoštas vienu auksu siuvinėtu apvadu, tokiu pačiu apvadu puoštos ir rankovės; 10) raudono lygaus aksomo apdaras, apačioje puoštas vienu apvadu iš auksu atausto audinio, aptrauktas raudonu aksomu, iškarpytu geliu raštu; 11) iki kaklo uždaras apdaras iš raudono (karmazino) aksomo, rankovės ispaniško tipo, viršuje išpūstos; nuo šio apdaro feretai nuimti; 12) apdaras su didele iškirpte iš kryžminiai langeliais (lyg žaidimų kauliukas) raštuoto pilko aksomo; rankovės su smulkiomis prakarpomis, be feretu; 13) apdaras su didele iškirpte iš juodo stambiu raštu raštuoto aksomo; rankovės be feretu; 14) apdaras su didele iškirpte iš juodo nekirpto aksomo; rankovės su smulkiomis

prakarpomis, be feretu; 15) naujas apdaras su didele iškirpte iš juodo lygaus aksomo, rankovės su smulkiomis prakarpomis, be feretu; 16) nenaudas apdaras su didele iškirpte iš juodo aksomo, prie jo yra dvi poros rankovių; 17) iki kaklo uždaras apdaras iš juodo lygaus aksomo, rankovės su smulkiomis prakarpomis, be feretu.

Atlasiniai apdarai: 1) baltas atlasinis apdaras, jo apačioje keturi apvadai išpinti iš aukso ir sidabro vielučių; tokiais pačiais apvadais puoštas liemuo ir rankovės; ant rankovių yra 76 feretai su raudonais emaliais; 2) rudas atlasinis apdaras, klostės išilgai puoštos apvadais, išpintais iš aukso vielutės; 3) plieno spalvos atlasinis apdaras su didele iškirpte, puoštas septyniais apvadais iš auksu atausto audinio su sidabriniais iškiliais raštais; iš po kiekvieno apvado išleistas rudas klostytas atlasas; 4) plieno spalvos atlasinis apdaras didele iškirpte, puoštas 29 aksomo apvadais, iš po kiekvieno apvado išleistos pilkos kitaikos juostos; 5) iki kaklo uždaras juodo atlaso apdaras su aštuoniais smulkiai klostytais⁴² (?) juodo aksomo apvadais; ant rankovių apvadai siūti kryžmai; 6) iki kaklo uždaras juodo atlaso apdaras, kurio juosmuo ir rankovės puoštos aksomo apvadais; pamuštas sabalų ir bebrų kailiai.

Apdarai iš damasto⁴³: 1) žalio damasto apdaras su didele iškirpte, apačioje puoštas plačiu raudono šilko ir auksu atausto audinio apvadu, iš viršaus padengtas raštuotai iškarpytu žaliu aksomu; apvado kraštas apvedžiotas aukso ir žalio šilko juoste; juosmuo ir rankovės išilgai puoštos tokiais pačiais apvadais; 2) pilko damasto apdaras su didele iškirpte, puoštas šešiais aksomo apvadais, kiekvieno apvado kraštai apsiūti dviguba sidabrine juoste; rankovės kryžmai apsiūtos tokia pačia juoste; 3) juodo damasto apdaras su didele iškirpte, puoštas devyniais aksomo apvadais; kiekvieno apvado krašte išleista juoda kitaika; rankovės išilgai puoštos keturiais apvadais; 4) iki kaklo uždaras pilko damasto apdaras, puoštas penkiais aksomo apvadais; rankovės puoštos keturiais tokiais pačiais apvadais.

Apatinės suknelės, pamuštos kailiai: 1) raudono atlaso suknelė, pamušta sabalų kailiai; 2) juodo raštuoto dvigubo atlaso (*dubleto*) suknelė, pamušta sabalų kailiai; 3) raudono raštuoto dvigubo atlaso (*dubleto*) suknelė, pamušta kiaunių kakliukų kailiai; 4) raudonos kitaikos suknelė, pamušta voverių pilvelių kailiai; 5) juodo atlaso suknelė, pamušta voverių nugarėlių kailiai.

Apatinės vasarinės suknelės: 1) suknelė iš raudono aksomo su auksu, su raudonos kitaikos pamušalu; 2) suknelė iš raudono *dubleto*, su raudonos drobės pamušalu.

Jos didenybės karalaitės viršutiniai drabužiai, pamušti kailiai. Iš pradžių – iš auksu atausto audinio: 1) sabalų kailiai pamušta azuka⁴⁴ iš auksinio atlembaso ir raudono aksomo su sidabrinėmis iškiliomis gėlėmis; 2) sabalų kailiai pamušta azuka iš auksinio atlembaso ir juodo nepašiaušto aksomo.

Iš taleto: 1) sabalų kailiai pamušta azuka iš balto lygaus taleto su sidabro raštais; 2) lūšių papilvių

kailiukais pamušta azuka iš juodo neraštuoto taleto su auksu.

Aksominiai: 1) sabalų kailiai pamušta azuka iš raudono (karmazino) aksomo, jos apačia, rankovių apačia, krūtinė ir kraštai apvedžioti plačiu perliniu apvadu, visų tų apvadų kraštai apvesti aukso nériniais ir išleistu auksiniu apsiuvu; 2) sabalų kailiai pamušta azuka iš raudono nekirpto aksomo.

Atlasiniai: 1) azuka iš raudono atlaso, jos apačia, rankovių apačia, krūtinė ir kraštai apvedžioti plačiu baltu, sidabru ataustu apvadu, aptrauktu raštuotai iškarpytu aksomu; drabužis pamuštas lūšies kojelémis; 2) azuka iš juodo dvigubo atlaso (*dubleto*), apvedžiota virvelémis, pamušta sabalų kailiai; 3) sabalų ir bebrų kailiai pamuštas jermékas⁴⁵ iš tamsaus plieno spalvos atlaso, su juosta iš aukso ir sidabro; 4) sabalų ir bebrų kailiai pamuštas jermékas iš juodo atlaso, su pilko šilko juosta; 5) voverių nugarėlių ir bebrų kailiai pamuštas jermékas iš juodo atlaso, su juodo šilko juosta; 6) voverių kailiukais pamuštas pusjermékis arba karvatka iš juodo atlaso, apkraštuotas juodu aksomu.

Iš damasto: 1) sabalų kailiai pamušta azuka iš plieno spalvos damasto su senais raštais; 2) sabalų ir bebrų kailiai pamuštas jermékas iš raudono damasto su senais raštais, su juosta iš aukso ir sidabro; 3) sabalų ir bebrų kailiai pamuštas jermékas iš juodo damasto su naujaus raštais, prie jo – juodo šilko juosta.

Iš gelumbės: 1) sabalų ir bebrų kailiai pamuštas jermékas iš pilkos itališkos gelumbės, su pilka šilkine juosta; 2) lūšių nugarėlémis pamuštas pusjermékis iš pilkos gelumbės, su pilko šilko juosta ir kilpomis, su penkiomis poromis sidabrinėmis sasagų.

Prie visų pirmiau aprašytų jermékų ir prie azukos iš plieno spalvos damasto yra po porą sidabrinėmis sasagų.

Jos Didenybės karalaitės vasariniai viršutiniai drabužiai. Pirmiausia – iš auksu atausto audinio: 1) azuka iš auksinio atlembaso ir raudono aksomo, puošta pašiauštomis sidabrinėmis gélémis, atvartai iš raudono neraštuoto taleto su auksu, pamušalas raudonos kitaikos; 2) azuka iš auksinio atlembaso ir juodo aksomo su juodos kitaikos pamušalu; 3) azuka iš lygaus raštuoto auksinio brokato ir juodo šilko, atvartai iš lygaus neraštuoto juodo taleto su auksu, pamušalas juodos kitaikos.

Iš taleto: azuka iš balto sidabrinio pašiaušto brokato, atvartai iš balto raštuoto taleto, pamušalas baltos kitaikos.

Iš tabino: azuka iš juodo raštuoto tabino su auksu, atvartai iš auksinio brokato ir juodo šilko, pamušalas juodos kitaikos.

Iš aksomo: 1) azuka iš raudono (karmazino) aksomo, su trimis plačiais apvadais iš geltono auksinio brokato ir perlų, su geltonai siuvinėtu apvadu ant atvartų, rankovių, krūtinės ir ties kraštais, su raudonos kitaikos pamušalu; 2) azuka iš aksomo, viršuje – juodo, viduje – margai lyg lūšies kojelės gauruoto, atvartai taip pat iš margo aksomo; 3) rudo aksomo azuka su auksu siuvinėtu apvadu ir rudos kitaikos pamušalu; 4) raudono aksomo azuka su trimis auksinių kutų apvadais ir raudonos kitaikos pamušalu.

Iš atlaso: juodo atlaso azuka su plačiu baltu sidabrinio brokato apvadu apačioje, ant atvartų, rankovių, krūtinės ir visuose pakraščiuose; aptraukta juodu, raštuotai iškarpytu aksomu.

Jos Didenybės karalaitės kailinukai⁴⁶: 1) sabalų ir bebrų kailiniai; 2) kiaunių ir bebrų kailiniai; 3) šermuonelių kailiniai; 4) lūšių papilvių ir bebrų kailiniai nuo pono Ostafio; 5) voverių nugarėlių ir bebrų kailiniai; 6) keturiaskesdešimt sabalų; 7) liemenėlė iš juodo aksomo, su rankovėmis, pamušta sabalų ir bebrų kailiai.

Jos Didenybės karalaitės apsiaustai blogam orui: 1) raudonos gelumbės apsiaustas su raudono aksomo apvadais, priekis pamuštas raudona kitaika; 2) pilkos itališkos gelumbės apsiaustas su juodo aksomo apvadais, priekis pamuštas pilka kitaika.

Panelių apsiaustai blogam orui: pilki purpurino⁴⁷ apsiaustai šešiomis panelėmis ir vienai neūžaugai.

Apatinė panelių apranga⁴⁸: 1) raudono damasto apdarai, kiekvienas su aštuoniais auksinio brokato, žalios ir baltos kitaikos apvadais – aštuonioms panelėmis ir dviem neūžaugomis; 2) auksinio damasto apdarai, kiekvienas su devyniais apvadais iš juodo aksomo, žydras ir raudonas kitaikos – aštuonioms panelėmis ir dviem neūžaugomis; 3) juodo aksomo apdarai aštuonioms panelėmis ir dviem neūžaugomis.

Viršutiniai panelių drabužiai, pamušti kailiais: 1) juodo damasto šūbelės⁴⁹ pamuštos kiaunių ir bebrų kailiai šešiomis panelėmis ir dviem neūžaugomis; 2) dvi juodo kamloto⁵⁰ šūbelės pamuštos lapių kailiai – viena panelei kambarinei, kita – neūžaugai; 3) dvi kiaunių ir bebrų kailiai pamuštos juodos itališkos gelumbės šūbelės senoms poniams; 4) lapių kailiai pamuštos pilko purpurino šūbelės septyniomis panelėmis ir dviems neūžaugomis; 5) pilkos itališkos gelumbės karvatkos su pilko šilko kilpomis, pamuštos lapių kailiai – trims panelėms.

Zemesniojo dvaro⁵¹ panelių apranga: 1) pilko purpurino suknėlės su aksominiais apvadais ant liemenėlės ir rankovių – keturioms panelėms; 2) pilko purpurino šūbelės pamuštos lapių kailiai – keturioms panelėms.

Pažu apranga: sajanai, beretės ir kiti juodo aksomo drabužiai keturiems pažams.

Lioskajų apranga: sajanai, beretės ir kiti juodo aksomo drabužiai keturiems liokajams.

Neūžaugu apranga: sajanai, beretės ir kiti juodo aksomo drabužiai dviem neūžaugomis.

Raudonos kitaikos paklodė drabužiams nešioti.

Ivairios kailiai pamuštos kepurės: 1) dvi juodo aksomo kepurės su atlankais, viduje pamuštos lapių kailiukais, atlankai – iš geriausią sabalų ir bebrų kailių (šioms kepurėms yra dvi raudonos dėžės); 2) juodo aksomo kepurė su ausimis, pamušta voverių ir bebrų kailiai.

Vasarinės kepuraitės: 1) raudono aksomo kepuraitė nuo saulės, su raudonos kitaikos pamušalu, aplink ją yra raudono šilko virvelė, o viduje prisiūta kita virvelė su kutais; 2) nauja plati juodo aksomo kepuraitė nuo

saulės, aptraukta juoda kitaika; 3) plati juodo aksomo kepuraitė nuo saulės, su juodos kitaikos pamušalu, ant jos yra juodo šilko virvelė, o kita virvelė su kutais prisiūta viduje; 4) dvi plačios juodos kitaikos kepurėlės su šilkinėmis virvelėmis, su viduje prisiūtais kutais, o viena aprišta šilkine virvele su sagutėmis. Be to, yra kepuraitės, kurias panelė kambarinė laiko Jo Didenybės karaliaus kamaroje.

Jos Didenybės karalaitės šilkinė patalyne.

Pirmiausia – rudo atlaso patalyne: du užvalkalai didesnėms pagalvėms, du užvalkalai mažesnėms pagalvėms, du užvalkalai duknoms. Šiai rudai patalynei yra keturi dideli Londono gelumbės⁵² ryšuliai.

Raudono atlaso patalyne: du užvalkalai didesnėms pagalvėms, du užvalkalai mažesnėms pagalvėms, du užvalkalai duknoms; du raudono atlaso čiužiniai. Šiai patalynei yra keturi dideli Londono gelumbės ryšuliai.

Raudonos kitaikos patalyne: trys pripiltos raudonos kitaikos antklodės; tokia pati didelė pripilta pagalvė ir tokios pačios keturios mažos pagalvės. Šiai patalynei yra vieną didelį raudonas ryšulys iš Londono gelumbės.

Patalynė iš raudonos taftos⁵³, nepripilta: du užvalkalai didesnėms ir du mažesnėms pagalvėms. Šiai patalynei yra du raudono aksomo ryšuliai su raudono šilko virvelėmis.

Du auksinio brokato ryšuliai antklodėms; didelis auksinio brokato ryšulys čiužiniui; keturi auksinio brokato ryšuliai pagalvėms, baldakimams, antklodėms; auksinio brokato audinys iš karietos vietoj kilimo; du raudono aksomo ryšuliukai pūkinėms antklodėms; keturi maži raudono atlaso ryšuliukai, kuriuose yra raudonos šilkinės virvelės suvarstyti (kiekvieno ryšuliuko kampuose yra keturios raudono šilko virvelės pririšti karietoje); didelis raudono atlaso ryšulys su šilkine raudona virvele, kuriame būna čiužinys. Visai patalynei yra Londono gelumbės ryšuliai.

Juodos kitaikos patalyne: 4 užvalkalai pagalvėms, kurių ilgis toks pat kaip ir plotis; du tokie patys užvalkalai didesnėms siauroms pagalvėms. Šiai patalynei yra aštuoni juodos Londono gelumbės ryšuliukai; kiekvienas jų turi juodą šilkine virvelę suvarstyti, o pririšti karietoje kiekvieno jų kampuose yra keturios juodo šilko virvelės.

Ivairios antklodės Jos Didenybės karalaitės lovai: auksu atauga antklodė su pašiauštū raštu; atlasinė siuvinėta antklodė su rudos kitaikos pamušalu; raudono atlaso margai siuvinėta antklodė su raudono šilko raišteliu ir raudonos kitaikos pamušalu; pilkos kitaikos margai siuvinėta antklodė; juodos kitaikos antklodė su baltos drobės pamušalu.

Ivairūs Jos Didenybės karalaitės lovos baldakimai: 1) pirmiausia – baldakimas iš raudono turkiško damasto su auksiniais raštais iš abiejų pusiu; jis susideda iš 11 gabalu, t. y.: vienas viršus, apvedžiotas raudono šilko su auksu kutais, dėl dulkių pamuštas raudona kitaika; šešios užuolaidėlės aplinkui lovą, kurių pakraščiai apvedžioti raudono šilko su auksu kutais, su geležiniais ratukais; apmušalai, skirti lovos šonams prie žemės, su kitaikos pamušalu (du gabalai); apmušalai galvūgaliui ir kojūgaliui (du gabalai); visi šie apmušalai su raudono šilko ir auksu

kutais; 2) baldakimas tokiai pačiai lovai iš rudo auksinio brokato su stambiu rudo aksomo raštu, raštuoto langeliais, su kutais iš aukso bei rudo šilko viršuje, apačioje bei visuose pakraščiuose; 3) raudono damasto baldakimėlis prancūziškai lovai; jo yra septynios dalys su raudono šilko kutais, t. y.: viršus; dvi užuolaidėlės aplink lovą su geležiniais ratukais; dveji apmušalai lovos šonams prie žemės, su rausvos spalvos drobės pamušalu; apmušalai galvūgaliui ir kojūgaliui su tokiu pačiu pamušalu; prie šios lovos dar yra keturi sidabriniai rutuliai su ereliais, skirti lovos viršui (jiems sudėti yra dėžutė); 4) baldakimas tokiai pačiai lovai, iš juodos kitaikos, su juodo šilko kutais viršuje ir apačioje bei aplink baldakimą visuose pakraščiuose; 5) pilkos ir raudonos kitaikos baldakimas itališkai lovai, su raudono ir pilko šilko kutais ir gobtuvu viršui; 6) plieno spalvos kitaikos baldakimas tokiai pačiai lovai, su juodo šilko kutais ir gobtuvu viršui; 7) raudonos gelumbės baldakimas itališkai lovai.

Dvi didelės sudedamosios vokiškos lovos, kiekviena sudėta atskiroje savo skrynioje.

Maža sudedamoji prancūziška lova, kuri būna Jos Didenybės karalaitės karietoje.

Apmušalai itališkai lovai prie žemės: juodo taleto apmušalai su auksiniais langučiais, su juodo šilko ir auksu kutais.

Balto raštuoto aksomo apmušalai su balto šilko kutais.

Vienas kiliminis uždangalus, ant kurio yra herbai – karališkieji ereliai.

Vienas juodas kiliminis užtiesalas, lietuviško darbo, prie Jos Didenybės karalaitės lovos.

Bažnytiniai reikmenys, per poną Vlošką atiduoti klierikui Lenardui: arnotas ir antepedijus su visais priedais iš raštuoto auksinio brokato su raudonu šilku; kapa iš tokio paties auksinio brokato; arnotas ir antepedijus iš šilkinės rudos ir geltonos kamchos⁵⁴; arnotas ir antepedijus su visais priedais iš juodo damasto, su juodo aksomo kryžiumi; raudonu aksomu aptrauktas mišiolas su auksuotu sidabro apkaustais; arnotas ir antepedijus su visais priedais iš juodo atlaso (juos klerekas Lenardas paémė iš Jos didenybės karalaitės Onos); raudono šilko, vietomis auksu siuvinėtas užtiesalas su geltonais kutais, kraštai apvedžioti raudonu šilku; geltonas turkiškas klimas tiesi ant žemės prieš altorių.

Nesukarptyti auksu atausti ir šilkiniai audiniai: auksinio atlembaso 14 uolekčių; rudo nekirpto aksomo 22 uolektys; rausvo atlaso 40 uolekčių; margo auksinio brokato nuo pono Vilniaus vaivados⁵⁵ – du gabalai po 19 uolekčių.

Jos Didenybės karalaitės baltiniai: pirmiausia – patalyne, auksu siuvinėta zigzagais; auksinė <...> patalyne su giliu raštu; trečia patalyne <...> iš raudono šilko ir auksu; ketvirta patalyne raudono šilko su auksiniais ereliais; penkta patalyne visa auksinė, nerta, pamušta raudonu atslas; šešta patalyne žydro ir raudono šilko.

Naktiniai marškiniai su perlėmis rankovėmis bei perlinis naktinis gobtuvas; 11 marškiniai su auksinėmis rankovėmis; 5 marškiniai puošti trimis apvadais apačioje, siuvinėtomis rankovėmis ir auksu puoštomis apykaklėmis; 5 marškiniai siuvinėti išilgai, su auksu

puoštomis apykaklėmis; 2 marškiniai su siuvinėtomis rankovėmis ir auksu puoštomis apykaklėmis; vieni marškiniai <...> su apykakle; 5 marškiniai su siuvinėtomis rankovėmis ir juodomis apykaklėmis; 3 marškiniai su margu šilku, o dveji su juodomis apykaklėmis; 8 auksu puošti naktiniai gobtuvai; 6 itališki auksu puošti naktiniai gobtuvai; 15 siuvinėtų naktinių gobtuvų.

Dvi auksinės skepetaitės; 12 auksu puoštų rankšluosčių; 22 siuvinėti rankšluosčiai.

Baldakimas su vieliniu auksu; kitas baldakimas su juodu šilku ir plačiomis auksinėmis užuolaidomis; baldakimas su raudonu šilku; juodu šilku siuvinėtas baldakimas; kitas austas juodas baldakimas; kitas skylėtas itališkas baldakimas.

Raudona šilkinė siuvinėta patalynė ir kita tokia pati raudona patalynė; juoda ir balta <...> patalynė; juoda siuvinėta patalynė; siuvinėta patalynė.

Plono lino skepetaitės, laikomos rankose: trys puoštos auksu, ketvirta – sidabru.

Penkios auksu puoštos plisuotos rankovės; vienos rankovės su raudonu šilku, nepliusotos; dvejos itališkos rankovės su auksu.

Dvi prijuostės – viena siuvinėta, kita su vieliniu audiniu.

10 juodų ir 2 balti marškiniai; vienos baltos rankovės; 10 juodų rankovių; 6 raukti rankogaliai su perlais; liemenėlė su vieliniu auksu ant sidabru atausto rumbelio⁵⁶; 26 auksu puošti marškiniai; 24 auksinės kepuraitės; 14 auksu siuvinėtų audinių; perliniai uždangalai; 3 perlais siuvinėti audiniai; 5 perlinės kepuraitės; trys kepuraitės su feretais; 7 perliniai marškiniai; 2 siuvinėti nériniai <...>; itališkas auksu puoštas rumbelis; 9 auksinai nériniai; 9 auksinai diržai; 3 perliniai nériniai.

Jos Didenybės karalaitės kambarių apmušalai: 1) aštuonios mažos ir didelės uždangos su Absalonu⁵⁷ figūromis; 2) žalių didesnių uždangalų be figūrų – 11, 5 uolekties; 3) tokio paties uždangalo – 5, 5 uolekties; 4) kito tokio uždangalo – 6 uolektys; 5) penki suolų uždangalai su žaliais raštais juodame fone, be apvadų; 6) 30 geltonų turkiškų kilimų su įvairiais apvadais; 7) vienas didelis geltonas turkiškas kilimas stalui uždengti; 8) kitas didelis lietuviškas kilimas kambario grindims; 9) didelis raudonas gelumbės gabalas kambario grindims arba šokiams; 10) žalias gelumbės suolams – trys gabalai.

Šešios raudono aksomo pagalvės karietai.

Sudedamas staliukas, aptrauktas raudonu aksomu; prie šio staliuko yra raudono aksomo pagalvėlė.

Alavas: dėžė su 12 didelių alavinų dubenų; 20 pusdubenių; dvi dėžės su 24 lėkštėmis.

Jos Didenybės karalaitės staltiesės: dvylika ilgų, plonų Kelno drobės staltiesių (po 9 uolektis).

Panelių ir tarnų staltiesės: šešiolika trumpų staltiesių (po 5 uolektis); prieavazdams staltiesėms duotas gabalas drobės; virtuvei duotos 4 staltiesės, o kitoms staltiesėms ir servetėlėms duotas drobės gabalas; žemesniojo dvaro panelėms staltiesių neduota dėl užmaršumo; kunigams staltiesėms duotas drobės gabalas.

Plonus Kelno drobės rankšluosčiai Jos Didenybės karalaitės rankoms šluostytis – dvylika gabalu po 3,5 uolekties kiekvienas.

Rankšluosčiai: dvylika plonus Kelno drobės rankšluosčių panelėms rankoms šluostytis; dvylika Kelno drobės rankšluosčių valgiu nešti; du keturių uolekčių ilgio raudonos kitaikos rankšluosčiai ant statinaičių.

Skalbėjai paklodėms ir maišams <...> duotas drobės gabalas.

Šluostėms sidabrui valyti duotas prastos drobės gabalas.

Daiktai duoti prie sidabro: pirmiausia – didelis alavo indas alui nešioti panelių stalui; kitas toks, mažesnis, indas; alavinis flakonas actui; kitas alavinis flakonas aliejui; didelis varinis ąsotis sidabrui plauti; kitas, mažesnis, varinis ąsotis; trečias, dar mažesnis, ąsotis cinamono degtinei virti; didelis varinis dubuo sidabrui plauti; varinė vonelė vynui šaldyti.

Skalbėjai: du dideli katilai, du trikojai.

Vyno rūsiui: visi indai ir kiti reikalingi daiktai, buteliai ir kt., parūpinti ir nupirkti iš Lietuvos iždo. Ir už daug kitų čia esančių daiktų buvo sumokėta iš Lietuvos iždo.

Virtuvės indai, kurie yra atiduoti i pono Manovskio, Jos Didenybės karalaitės virtuvininko, rankas: pirmiausia – didelis puodas⁵⁸, per pusę mažesnis puodas, aštuoni didesni katilai, dvylika mažesnių katilių, katilas, aštuonios mentės, keturios geldos, šešios keptuvės su dangčiais tortams, keturios itališkos keptuvės su auselėmis; du graibštai; kiaušinių katilas, dvi keptuvės (*brytwan*), katilas pašteturai, druskinė, keturi katilių dangčiai, šeši rankiniai katilai (du didesni, du mažesni, kiti du dar mažesni), dvylika didesnių ir mažesnių indelių su dangčiais, didelis alavinis butelis aliejui, du maži (pusės gorčiaus) alaviniai buteliai vynui ir actui, dėžutė, dvejos didelės, dvejos mažesnės ir trejos mažos grotelės <...>.

Arkliai ir vežimai. Apie tai reikia sužinoti iš Jos didenybės karalaitės arklininko pono Nagurskio. Jis turi duoti žinių ir apie vežimų uždangalus, ir apie pakrovimą į karietas, apie arklius, arklių tarnus, vežikus.

Dvaro ir tarnų, kurie su Jos didenybe kunigaikštienė važiavo iš Vilniaus į Suomiją, sąrašas. Pirmiausia – virtuvininkas Jonas Manovskis; daiktų prižiūrėtojas Stanislovas Pierchlinskis; sidabro ir stalo prižiūrėtojas Petras Zavadzkis; vyno rūsio prižiūrėtojas italas Kola; keturi vyresnieji prieavizdai: Ruškovskis, Sieciminskis, Stradomskis, Teneris; keturi pažai: Rylskis, Žerekas, Tobijas Konieckis, Janovskis, du neūžaugos: Motiejukas ir Semionekas; keturi liokajai: Fabijonas, Sebastijonas, Božejovskis, Hansas Zlotničekas; du kapelionai: kunigas Vaitiekus, kunigas Jokūbas, klierikas – kunigas Lenardas; durininkai: Fiodoras ir Pilypas; du drabužių tvarkytojai: Vasko Rogačevskis, Jokūbas Rogačevskis; du sidabro tvarkytojai: Mikalojus, Gžesko; du panelių tarnai: vienas Tarasas, kitas Stanislovas Kraviecas, skalbėjos vyras; prieavizdo tarnas Stanislovas Kravčykas; vaistininkas Motiejus Losius; barzdaskutys Stanislovas; skalbėja – Stanislovo Kravieco žmona; keturi virėjai: Stanislovas Leščinskis,

Martynas Radovskis, Hansas Čerlinskis, Stanislovas; kepėjas – Martynukas; du jaunesnieji virėjai: Stanislovas Gembickis ir Stasius. Tas Stanislovas Gembickis pirmosios nakvynės Verkiuose metu spalio 12 d. buvo užmuštas; Jo didenybė karalius vietoj jo paskui Jos didenybę kunigaikštienę pasiuntė virėja Stanislovą iš savo virtuvės; keturi virėjo parankiniai: Bieniašas iš Zacharovo, Vaitiekus iš Stasekų, Kristupas Myslekas, Stanislovas Golickis.

Senos ponios ir panelės, išvažiavusios su Jos Didenybe kunigaikštine: dvi senos ponios – ponia Biechovska, ponia Ostolska; šešios aukštesniojo dvaro panelės: Barbora Vansovičiūtė, Marusia Krupska jaunesnioji, Elena Krupska vyresnioji, Uršulė Nemajauskaitė vyresnioji, Dorota Nemajauskaitė jaunesnioji, Ona Biechovskaitė; Ona Vitkovskaitė – panelė kambarinė; dvi neūžaugos – Dorotėlė ir Barborytė; keturios žemesniojo dvaro panelės: Jadvichna, Ostolska, Kristinka, Dorotėlė.

¹ Jonas III Vaza (1537 – 1592), Švedijos karaliaus Gustavo I sūnus.

² Łakociński Z. *Regalia Katarzyny Jagiellonki w Upsali* // Studia do dziejów Wawelu, t. III, Kraków, 1968, s. 481 – 490.

³ Lukas Gołębiovskis (Lukasz Gołębowski, 1773 – 1849), istorikas, etnografas, Čartoriskių bibliotekininkas.

⁴ Kun. Petras Myškovskis (Piotr Myszkowski, apie 1510 – 1591), žymus to meto dvasininkas, menų mecenatas, nuo 1545 m. – Krokuvos, nuo 1549 m. – Gniezno kanauninkas, 1565 – 1577 m. Plocko, vėliau – Krokuvos vyskupas.

⁵ Kun. Stanislovas Karnovskis (Stanisław Karnkowski, 1520 – 1603), nuo 1558 m. – didysis Karūnos referendorius, vyriausasis karaliaus sekretorius, vėliau – Gniezno arkivyskupas.

⁶ Jonas Kostka (Jan Kostka, apie 1529 – 1581), lenkų didikas, karaliaus sekretorius, nuo 1557 m. – Prūsijos kunigaikštystės paždininkis, 1556 – 1574 m. – Gdansko kaštelionas; 1574 ir 1575 m. buvo vienu iš kandidatų į Lenkijos sostą.

⁷ Stanislovas Vlošekas (m. 1568?) – LDK paždininkis, 1565 – 1568 m. buvo Knyšino seniūnas.

⁸ Jonas Konieckis (Jan Koniecki, m. 1580), lenkų didikas, vėliau tarnavęs Onos Jogailaitės dvare, nuo 1574 m. – Lomžos seniūnas.

⁹ Iš lenkų kalbos vertė ir komentarus parengė R. Janonienė.

¹⁰ Rankraščio pradžioje lotyniškai išrašyta data (1562 09 08) ir toliau tekste pasitaikantys lotyniški intarpai leidžia spėti, kad originalus sarašas galėjo būti sudarytas lotynų kalba, o iš lenkų kalbą išverstas XIX a. nuorašo autorius.

¹¹ Rps Czart. 2743 II – *Anno Domini 1562 Die Octava Octobri, Wyprawa <...> Katarzyny Polskiej Xięzny Finlandzkiej z wszelakimi rzeczami niżej wypisanemi do Finlandyi z Wilna <...>*.

¹² Antkaklė, vad. alšpantas (lenk. – *alszband, alszpant*, nuo vok. *halbsband*), puošnus ant kaklo nešiojamas vėrinys, Lenkijos ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės moterų naudotas XVI – XVII a.

¹³ Šitas pakabukas labai primena šiuo metu Upsilon katedros lobyne saugomą Kotrynos Jogailaitės papuošalą, datuojamą 1540 – 1550 m. ir, manoma, pagamintą Niurnbergo meistro Mikalojaus Nonartho (žr. Łakociński Z. min., veik., p. 484 – 485); raidė C reiškia pirmąją lotyniško Kotrynos vardo raidę. Žinoma pora Kotrynos Jogailaitės portretų, kuriuose ji nutapytą su šiuo papuošalu. Šiuo metu papuošalas praradęs jo apacių kabėjus perlą.

¹⁴ Feretas – smulkus juvelyrinis dirbinys, gausiai naudotas įvairių aprangos elementų puošyboje. Buvo gaminamas iš aukso ar sidabro, dažnai dekoruotas emaliais.

¹⁵ Lenk. – *zawieszenia*.

¹⁶ Lenk. – *bramka*.

¹⁷ Lenk. – *zawicie*.

¹⁸ Lenk. – *armabantys arba maneles*.

¹⁹ Lenk. – *lancuszki*.

²⁰ Matyt, turimas omenyje miniatiūrinis Žygimanto Augusto portretas.

²¹ Izabelė Aragonietė (Isabella d'Aragona, 1470 – 1524), Neapolio karaliaus Alfonso II Aragoniečio duktė, Milano kunigaikštio Džan Galeazzo Sforcos žmona, Bonos Sforcos motina.

²² Džian Galeazas Sforca (Gian Galeazzo Sforza, 1469 – 1494), Izabelės Aragonietės pusbrolis ir vyras (rankraštyje klaidingai ivardytas jos broliu), Bonos Sforcos tėvas.

²³ Pontalas – smulkus juvelyrinis dirbinys, atrodo, dažniausiai gamintas apskritimo ar žiedo formos, kaip ir feretas naudotas įvairių aprangos elementų puošybai.

²⁴ Lenk. – *kitliki*.

²⁵ Lenk. – *koszule arba gurgelle*.

²⁶ Lenk. – *zaprawki*.

²⁷ Rauktos plačios apykaklės, dar vadintos *treperele*.

²⁸ Pačių drabužių aprašas pateikiamas toliau.

²⁹ Rankraštyje nurodytas kiekvieno surašyto indo svoris, kuris šiame vertime praleidžiamas.

³⁰ Žygimanto Augusto.

³¹ Vilniaus vyskupas tuomet buvo Valerijonas Protasevičius (1504 – 1579).

³² Prūsijos kunigaikščiu tuomet buvo Albertas (Albrechta, 1490 – 1569), Fridricho iš Hohenolerno ir Sofijos Jogailaitės sūnus.

³³ Lenk. *konwie* – puošnūs bidonėlio ar bokalo formos uždengiami indai skysčiams.

³⁴ Auksinio šauksto ir šakutės vertė nurodyta vengriškais auksiniais (36 ½ auksinų, kurie prilygo 57,17 talerių). Galbūt šie įrankiai buvo vengrų auksakalių gamybos. Kitų šiame sąraše paminėtu stalą sidabro dirbinių nurodyta ne kaina, bet svoris.

³⁵ Lenk. – *szaty*. Apatiniuose buvo vadinami drabužiai, nešiojami po apsiaustais, kailiniuose ar kitaip viršutiniuose drabužiais. Apie XVI a. drabužių tipus ir pobūdį plačiau žr.: M. Matušakaitė. *Apranga XVI – XVIII a. Lietuvoje*, Vilnius, 2003.

³⁶ Lenk. – *złotogłów*.

³⁷ Atlembas – raštuotas aksomas su aukso fonu.

³⁸ Taletas – brokatų primenantis prabangus audinys.

³⁹ Tabinas – puošnus, šilkinis, siuvinėjimą primenantis raštuotas audinys, kartais ataustas auksu.

⁴⁰ Karmazinas – raudona spalva, itin dažnai naudota didikų ir bajorų kostiumuose. Ji netgi buvo laikoma išskirtiniu kilmingųjų luomo ženklu.

⁴¹ Atlasas – populiarus šilkinis audinys, blizgus iš vienos pusės ir matinės iš kitos.

⁴² Lenk. – *siekanych*.

⁴³ Damastas – dvipusis šilkinis audinys su matiniu raštu blizgiamė fone.

⁴⁴ Azuka (lenk. *hazuka*) – šaltiniuose minimas drabužis, tačiau nėra tiksliai žinoma jo išvaizda.

⁴⁵ Jermėkas (lenk. *giernak*) – XVI a. labai mėgtas viršutinis drabužis, manoma, iš Lietuvą atėjęs iš Rusios. Jis patogus, aukštai susegamas, su ilgomis rankovėmis, plačia apykakle ir dekoratyvinė kilpų apdaila.

⁴⁶ Lenk. – *kożuszki*.

⁴⁷ Purpurinas – XVI a. mėgtas brangesnė gelumbės rūsis.

⁴⁸ Lenk. *barwy* – vienoda tarnautojų apranga, uniforma.

⁴⁹ Šuba, šūbelė (lenk. *szuba, szubka*), XVI a. plačiai paplitęs kilmingųjų viršutinis reprezentacinis drabužis, dažniausiai pamuštas kailiais.

⁵⁰ Kamlotas – audinys iš Azijos ožkų vilnos.

⁵¹ Terminas „žemesnysis dvaras“ (sen. lenk. *frauycymer dolny*) šiuo atveju, matyt, apibūdina dvaro panelių ir damų rangą, nors galėjo reikšti ir jų gyvenamąją vietą.

⁵² Londono gelumbė (lenk. *sukno Luńskie*) buvo geresnės kokybės už kitas gelumbės rūsies.

⁵³ Tafta – standus šilkinis audinys.

⁵⁴ Kamcha – turkiškas šilkinis audinys su aukso siūlais išaustais raštais.

⁵⁵ Mikalojus Radvila Juodasis (1515 – 1565), nuo 1551 m. – Vilnius vaivada.

⁵⁶ Rumbelis (lenk. *rąbek*) – plonas, beveik permatomas lino audinys.

⁵⁷ Absalonas (Absalom) – Biblijos personažas, trečiasis karaliaus Dovydо sūnus.

⁵⁸ Lenk. – *sagan*.